

SAFÂ'NIN İBRÂHÎM EDHEM DESTÂNI

Yard. Doç. Dr. Ahmet YILMAZ*

Türk İslâm Edebiyatında *Edhem ü Hümâ* mesnevîlerinin, *Edhem-nâmelerin* ve *İbrâhîm Edhem* hikâyeleri veya destanlarının önemli bir yeri vardır. Bu eserlerin hepsinin ortak konusu, üçüncü hicrî asırda yaşamış olan **İbrâhîm b.Edhem** isimli bir sûfînin Belh diyârının şâhi iken, dünya malı olarak “*dervîşe bir abâ ve bir lokma yeter*” deyip tâcını, tahtını terketmesi ve Allah yoluna yönelmesidir. İbrâhîm Edhem’in bu davranışı başta Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî olmak üzere bir çok şâir ve edîb tarafından işlenmiş¹ ve menkabeleri ibret alınması gereken birer örnek olarak mesnevîlerde ve destanlarda zikredilmiştir. İbrâhîm Edhem’in:

1. *Nimet kapısını kapa, zorluk kapısını aç,*
2. *Şan ve şöret kapısını kapa, zillet kapısını aç,*
3. *Rahat kapısını kapa, çaba kapısını aç,*
4. *Uyku kapısını kapa, uykusuzluk kapısını aç,*
5. *Zenginlik kapısını kapa, fakirlik kapısını aç,*
6. *Emel kapısını kapa, ölüme hazırlık kapısını aç,*

gibi sözleri² ve davranışları müslüman Türk milleti nezdinde, özellikle de tasavvuf ehline hüsn-i kabul görmüştür. Netice itibarıyla de bu sahada yazılmış şiirler dilden dile dolaşmış ve menkabeler anlatıla anlatıla *İbrâhîm Edhem* hikâyeleri anonim bir hâle gelmiştir.

* S.Ü. İlahiyat Fakültesi, Türk İslam Edebiyatı A.B.D Öğretim Üyesi.

¹ *Edhem ü Hümâlar, Edhem-nâmeler ve İbrâhîm Edhem* hikâyeye ve destanları ile ilgili geniş bilgi için bkz. Na‘tî Mustafa, *Edhem ü Hümâ* -Tenkidli Metin- (Hazırlayan: Ahmet Yılmaz), [Baskıda].

² Bkz. Abdüllatif Uyan, *Menkabelerle İslâm Meşhurları Ansiklopedisi*, Bereket Yay. İstanbul, 1983, s.1042-1046.

Hayatı hakkında hiçbir bilgi bulamadığımız, ancak adını bu mesnevînin 5 nci beytinde kendi ifadesinden tesbit edebildiğimiz **Safâ**'nın manzum *İbrahim Edhem Destânı* Türk Dili ve Türk İslâm Edebiyatı bakımından önemli bir kaynaktır. Çünkü bu destanın da genel anlamda *Edhem ü Hü mâ* mesnevîleri ile mazmun birliği vardır. İhtivâ ettiği Türkçe bazı kelime ve ifadeler ise günümüzde kullanılmaz olmuşlar veya unutulmuşlardır. Halbuki o kelimeler bizim öz varlığımızın birer ürünü ve öz kültürümüzün birer parçasıdır. Bu yönüyle de neşredilmesinde fayda görüyoruz. Ancak bu destanın sadece bir nüshasını tesbit edebilmiş bulunmaktayız.

Nüshası:

Neşrettiğimiz bu nüsha³ harekeli nesih hatla kaleme alınmış 11 yaprak hacminde, küçük boy, başlık kırmızı mürekkeple ve Arapça olarak yazılı⁴ olmasına rağmen dili Türkçe, sayfa kenarları 1b-9b arası tek sütün, 10a-11a arası ise çift sütun olmak üzere kırmızı cetveli, satır sayısı düzensiz bir nüshadır. Kağıdı eski ve yıpranmıştır. Bazı yaprakları rutûbete maruz kaldığı için kirlenmiştir. Eser ketebe ve istinsah kaydı taşımamaktadır.

Dili ve üslûbu :

Yukarıda da belirttiğimiz gibi eser Türkçedir ve harekeli olarak yazılmıştır. Bu durumun araştırmacılar için çok büyük kolaylıklar sağlayacağı tabiidir. Ancak, müellif mi ilk nüshayı harekeli yazmıştır, yoksa istinsâh esnasında mı harekelendirilmiştir? Safâ'nın *İbrâhîm Edhem Destânının* elimizdeki nüshası, her zaman tartışılan bu sorunun cevâbını vermemektedir. Meselâ, metinde geçen aynı kelimenin bir beyitte “karavaş”, bir başka beyitte “karavüş” şeklinde değişik değişik harekelenmiş olması gibi pek çok kelimenin imlâsında birlik yoktur. Bütün bunlar –kanaatimizce- müstensih hatasından başka bir şey

³ Afyon-Gedik Ahmet Paşa Kütüphanesinde 0018190 Demirbaş numarasıyla kayıtlı.

⁴ Hâzâ Dâstân-ı İbrâhîm-i Edhem Hazreti rahetü'llâhi aleyh

değildir. Yeni metin aktarılırken hareketlere -anılan nedenlerle- tam itibar edilmemiştir.

Safa'nın *İbrâhim Edhem Destânında*, kolayca anlaşılacağı üzere “**Tañrı**=Tanrı”, “**Çalab**=Tanrı, Allah”, “**Uçmak**=Cennet”, “**irgürmek**=ulaştırmak”, “**eyitmek**=söylemek”, “**olusar**=olur”, “**n'idiser**=ne olursa”, “**n'ediser**=ne eder” “**tapu**=nezd, kat”, “**kıgırdı**=çağırıldı”, “**şoğulur**=suyunu çeker, pörsür”, “**betdi tana**=yüz rengi atmak”, “**kağıdı**=kızdı”, “**berkittiler**=sağlamlaştırdılar”, “**yaptılar**=kapadılar”, “**gerd**=üzüntü”, “**aşşı**=fayda, menfaat”, “**key**=iyi, çok”, “**uş**=bu”, “**kaçan**=ne zaman”, “**nemed**=keçe”, “**karavaş**=cariye”, “**uşlu**=akıllı”, “**bile**=ile, beraber” gibi arkaik bazı isim ve filler yer almaktadır. Bu tür kelimeler Türk Dilinin XVII. yy. ve öncesi yazılı metinlerinde görüldüğü halde daha sonraki yüzyıllara ait metinlerde ya hiç görülmemekte, ya da çok nadir olarak kullanılmaktadır. *İbrahim Edhem Destanı* bu özelliği ile de neşre değer görülmüştür.

Neşrettiğimiz bu manzûm destanın hikâye bütünlüğü sağlanmış olmasına rağmen birkaç mısraî eksiktir. Ancak bu eksikliğin istinsâh esnasında meydana geldiği kanaati taşımaktayız.

Vezeni :

Safâ'nın bu mesnevîsinin vezni *Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün* şeklindedir. Ancak bazı beyitlerinin *zihâf* ve *imâle* yapılmadan kalıba uyması mümkün gözükmemektedir. Bunu bir kusur olarak değerlendirmekteyiz. Yine bazı mısralarda müstensihden kaynaklandığını sandığımız imlâ eksiklikleri veya hece fazlalıkları vardır. Yeni metnimizin dipnotlarında bu hususlarla ilgili gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Özeti :

Devrin birinde, İbrâhim Edhem isimli bir adam yaşamıştır. Bu adam kendini Allah yoluna sevk etmiş ve bunun için padişahlığı bile terketmiştir. Artık sadece gezip dolaşmayı seven bu ihtiyardır. Bir gün yolu bir ülkede bir sultan sarayına düşer. O sarayın kapısındaki "Allah her kişiye istediğini nasip eder" anlamında bir yazı dikkatini çeker. Biraz düşündükten sonra küçük bir dilek tutar ve bu saraydaki padişahın kızıyla evlenmek ister. Niyeti kapıda yazılı bu cümlelerin doğruluğunu sınamaktır. Hemen işe koyulur ve padişahın kızını ister. Padişah, ölümü göze alarak huzuruna çıkan ve doğrudan kızını istemekten çekinmeyen bu ihtiyara kızar ama sonunda nazik bir yol bulur ve başından savmak için hizmetkarlarından birini yanına çağırır. Parmağındaki yüzüğü çıkarıp hizmetkara verir ve o yüzüğü götürüp denize atmasını emreder. Daha sonra da kızını alabilmesi için ihtiyar dervişe o yüzüğün denizden çıkartılıp getirilmesini şart koşar. Derviş şartı kabul eder ve işe koyulur. Üç sene müddetle denizin suyunu başka bir yere boşaltır. İbrahim Edhem'in deniz suyunu bu şekilde boşaltabileceğine inanarak çalışması bazı insanlarca çok garip karşılanır ve alay konusu edilir. Ancak derviş bunlara hiç aldırmaz, sabırla işine devam eder. Sonunda denizin balıkları dile gelip:

-Ey bizim nasibimizi kesen kişi! Bizi kuraklıktan öldürmek mi istiyorsun ? Deniz dibi mücevherle dolu. Niyetin mücevherse sen emret biz getirelim, yeter ki bizi öldürme! diye bağışmaya başlarlar. Bunun üzerine Edhem balıklara:

-Denize yüzüğüm düştü. Çabuk onu çıkarıp getiriniz! diye emreder. Bütün balıklar suya dalarlar ve bir nefes alıp verecek kadar bir zaman zarfında ağızlarında birer mücevherle gelirler. Birisi de sultanın yüzüğünü bulur, getirir. Edhem yüzük ile birlikte iki mücevher daha alır ve artanları denize geri fırlatır. Sonra kalkıp sarayın yolunu tutar. Hemen huzura alınır. Padişah, gördükleri karşısında şaşkına döner. Ama sözünü de tutar. Görkemli bir düğün edip sultan kızını ihtiyar derviş ile gerdeğe koyarlar. Fakat derviş taze gelinin yüzüne

bile bakmaz ve namaz kılmağa başlar. Şehzâdelerin yüzünü görmek için can attığı sultan kızı bu duruma çok kızar ve :

-Ey benim babam! Beni bu dilenciye niçin verdin? diye kendi kendine söylenmeye başlar. Sabaha kadar şükür namazı kılan İbrahim Edhem, şah kızına yaklaşıp:

-Beni dilenci sanma! Ben taç ve taht sahibi İbrahim Edhem'im. Benim ne sana, ne güzelliğine, ne parana ve ne de şöhretine ihtiyacım yoktur. Ben senin için üç senede denizi boşalttım. Ama sen benim bir gecelik cevrimde tahammül edemedin! diyerek yeni giysilerini çıkarıp atar ve tekrar eski palasını giyer ve sarayı terkeder. Ertesi gün padişah olanları öğrenir ve onun bir velî olduğunu anlar. Hemen aramaya koyulurlar ve bir harebece yerde bulurlar. Eve dönmesi için çok ısrar ederler ama o kabul etmez.

Müellifimiz Safâ hikâyesini şu güzel nasihatlarıyla tamamlar:

-O deniz bilgidir; padişah Hakk ve yüzük de imandır. Hakk'a erişmek îman ile olur. Şah kızı ise dünyadır; seni sınar...

Metni :

l-b Allâh adıyla söze başlayalum
[.....] idelüm şeytânı daşlalyalum⁵

Zıkr idegör Allâh adın ey hümâm
Allâh adıyla olur her iş tamâm

Ol Halîm u ol Raḥîm u ol Kerîm
Ol Gafûr u ol Şekûr u ol Ḥakîm

Nice dilekler virür ol kulına
Şabr ideni irgürür menziline

⁵ Baş kısmı okunmuyor. Ancak, “zıkr” veya “âh” kelimeleri buraya uygun olabilir.

- 5 Eydeni uşbu sözi diñle Şafā⁶
Vir şalavāt pür-cemāl-i Muştafā
- Devr içinde meger bir er var idi
İbrāhīm Edhem āna dirler idi⁷
- 2-a Nice dürlü işleri var idi anuñ
Ol erenler şāhı vü ol sultānuñ
- Ol zamānda evliyālar var idi
Kim güneşden yüzleri envār idi
- Bir ‘acāyib ‘ālem açılmış idi
Evliyā esrārı saçılmış idi
- 10 Degme yirde kopmış idi bir ulu
Kim vücūdı Teñri ‘aşkından tolu
- Her birinüñ dirligi [..]dan arı⁸
Menzile toğrı varırdı yolları
- Diñle imdi şāh-i İbrāhīm Edhem’i⁹
Vir şalavāt kalmasun gönlüñ ğamı
- Bir teferrüc ehli hoş kişi idi
Seyr idüp gezmek anıñ işi idi

⁶ İbrahim Edhem Destanının müellifinin ismi sadece burada zikredilmektedir.

⁷ Bu beytin birinci mısrandaki “meger” kelimesi “megre” şeklinde okunursa ancak vezne uymaktadır.

⁸ Bu mısradaki okunamayan isim “su” olabilir.

⁹ Bu mısram vezni bozuk.

- 2-b Pādişahlık terkinu urmuş idi
Kulluğa bil bağlayup durmuş idi
- 15 Tācı tahtı terk idüp geldi yola
İstedügin tā ki bu yolda bula
- Çünki ansız ede yokdur dir idi
Her edede kim Hāk'ı ister idi
- Bir gün irdi seyr iderken bir şere
Şehr içinde gördi bir yüce sarā
- Şol meger sultān sarāyıdur didi
Varayın bir şunu göreyin didi
- Geldi çün teferrüc eyleyü yürür
Ol sarāya karşı bir lahza durur
- 20 Gördi bir haṭ yazılı anda meger
İbrāhīm ol yazıya kıldı nazar
- 3-a Eşit imdi ol yazıda neyimiş
“Her kişi istedügin bulur” imiş
- Didi İbrāhīm zehī kim hoş haber
Bu haber cānuma hoş itdi eşer
- Çok zamān olmuş durur guşsa yirem
Ben daḥı hem-pādişāhī isterem
- Ol yazıdağı sözi hāl dutayum
Hem bu sözüñ üstüne fāl dutayum

25 Kılâyın bir azacık nesne taleb
Göreyin rûzî kılur mı Çalab

Azı bulursam çoğı dahı bulam
Aña göre bir dahı taleb kılam

Ol sarāyuñ tolanur çapusına
Girmek ister sultānñ çapusına

3-b Kullar eydür ey fakır-i bî-nevā
Hācetün nedür kılalum biz revā

Giremezsin sultānñ sen çatına
Yoğsa çatlan şimdi biner atına

30 İbrāhīm bu kullara eydür ki siz
Sözümü sultāna n'ola diyesiz

Kullar eydür eşidelüm nice söz
Diyecek söz ise şāha diyevüz

Eydür uşbudur sözüm öñden soña
Sultāna eydün kızın virsün baña

Kullar eşidüp bu sözi sögdiler
Sögmek ile komadılar dögdiler

İbrāhīm eydür size olur vebāl
Azacık nesne degüldür işbu hāl

4-a 35 Siz bu hāli pādişāha bildirün
Öldürün dir ise gelün öldürün

Gördiler cān terkini urmuş kişi
Pādişāha ‘arza kıldılar işi

Pādişāh eydür getürün göreyin
Her kim ise boynunu urdurayın

Çün getürdiler görür dervīş durur
Sulţān eydür bu ne ‘aceb iş durur

Dervīşe eydür dilegün ne durur
Kapumuza geldüğün neden durur

40 Dervīş eydür kızım gerek şehā
Ne gerek ise buyur getürem bahā¹⁰

Sulţān eydür ‘aşık oldu bu meger
Cānını terk itdi cānāmı diler

4-b Dimişler üç nesne gizlenmez olur
‘Aşk müşk uyku eglenmez olur¹¹

Çün ki dervīşdür buña ne söyleyem
‘Akl ile meger bunu def eyleyem

Şāh kığırdı bir kulı işit n’ider
Dervīş ile şer‘-i hoş-bāzār ider

45 Virdi şāh yüzügin ol dem ol kula
At denize yüzügi sen darb ile

¹⁰ Vezni bozuk.

¹¹ Bu beytin vezni bozuktur ve ikinci mısraı bizce “Aşk u müşk ü uyku eglenmez olur” şeklinde olmalıdır.

Diler ise bu işi ol bitüre
Yüzügi bula vü bize getüre

Atdı kul sultān yüzügin deñize
Dedi kim şunu getürürseñ bize

Bil ki sultān kızını saña vire
Getürmezseñ bil ki seni öldüre

5-a Çün ki İbrāhīm eşitdi bu sözi
Āh idüben dergāha dutdı yüzi

50 Eydür ey dertlülere dermān viren
Kullarınmuñ cümle sırrını bilen

Çün ki şıgındum saña ey Kirdigār
Maħrūm eyleme beni Perverdigār

Şıdķ ile çün gelmiş idi yolına
İki desti aldı iki eline

Ol deñiziñ şuyını üç yıl tamām
Taşyuben taşra dökdi ve's-selām

Anı gören kimi esirger kimi söger
Kimi güler kimi ider nükteler

55 Kimi eydür baħrınuz talmadı mı
Kimi eydür deñiz az kalmadı mı

5-b Kimi eydür güyegü pek bu mıdur
Kimi eydür bu 'aceb uslu mıdur

Kimi eydür yüzügi bulsayıdũ
Hoş idi sulţān kızın alsayıdũ

Virmez İbrāhīm bulara hiç cevāb
Şabr idenler buliser durur şevāb

Çün ki şabr itdi bu ulu zahmete
“Lā cerem” irişiserdür rahmete

60 Eşid imdi kudret işin sen dağı
Allah'un hikmetleri çokdur ehi

Qudret ile soğılur şu-yı güzāf
Çağrışur cümle balıklar bi-hilāf

Ey bizüm rüzumızı kesen kişi
Niçün itdün bilelüm sen bu işi

6-a Hācetün nedür eyit biz bilelüm
Aña göre biz de bir iş kılalum

Kuruluğdan kırma bizi ey ulu
Uş deniziñ içi gevherle tolu

65 Ne kadar derseni kenara dökelim
Tek bizi ko oynayalum bükelüm

İbrāhim Edhem eşitdi bu sözi
Ağlayuben toprağa urdı yüzi

Eydür ey Perverdigār-ı bi-niyāz
Aşikāredür saña bu cümle rāz

Döndi eydür ey balıklar key bilün
Yüzüğüm düşdi denize tiz virün

Yüzüg ile iki gevher virinüz
Varın oynan Cennet olsun yirinüz

6-b 70 Ol balıklar hep denize taldılar
Şāh yüzüğünü şulukdem¹² buldılar

Her biri birer gevher getürdiler¹³
Dervişin kademine yitürdiler

Ol yüzügi biri ağzuna alur
Derviş önüne gelür ‘özürlenür

İbrāhīm virdi buların kamasın
Aldı ancak yüzüg ile ikisin

Turdu vardı sultānın kaposına
Destir ister girmege tapusına

75 Kullar açar kapuyı derviş girür
Yüzüg ü gevherleri şāha virür

Şāh anı göricegen betdi taña
Kız ne ola kendü kul olur aña

7-a Aldı yüzügi vü hem gevherleri
Eydür “ahsent” āferin ey yol eri

¹² Bu kelime “soluk-dem” olabilir.

¹³ Vezin bozuk.

Biz kuluñuz hem karavaş kızumuz
Ayağuna toprak olsun yüzümüz

Gördi kim “deve başdı at izini”
Key düğün eyledi virdi kızını

80 Gerdek için bezediler bir sarāy
Tonadup getürdiler bir toğmuş ay

Sarāy Uçmağ gibi şāh kıızı Hūri
Getürdiler dervīşi hādimleri¹⁴

Girdi dervīş görür¹⁵ hatun¹⁶ oturur
Yüzi nūrından o sarāy berķ urur

Bilmediler çün anuñ ahvālini
Virdiler dervīşe ol kız elini

7-b İksin gerdekde koyup getdiler
Yapdılar kapuları berk etdiler

85 Kōdı İbrāhīm elinden kız elin
Başladı namāz kıılır oturur gelin

Çok namāz kııldı ve Kūr’ān okudı
Şāh kıızı nükteler idüp kaķıdı

Eydür ey Rezzāk şūfī cānı yok
Cānı yoğa n’ola gerdedsem o yok

¹⁴ “Dervīşi getürdiler hādimleri” şeklinde olursa vezne daha uygun oluyor.
Kelimeler arasında sehven takdim tehir yapıldığı kanaatindeyim.

¹⁵ Bu kelime “gördi” olmalıdır.

¹⁶ Hâmişte “dilber” olarak tashih kaydı vardır.

Şuñā beñzersin baña nāz itdügün
Koyub[en]¹⁷ beni bu cāğa gitdügün

Yarasa güneş yüzün görmez ‘ayān
Bir qarañu yirde olur şādumān

90 Ne bilür āb-ı hayātı her deli
Acımaz öldüğüün irmez eli

8-a Ne ‘acāyib vākı‘a geldi baña
Kim beni atam niçün virdi saña

Görmez idi yüzümi şāhzādeler
Şormaz idi adımı āzādeler

Saña ne geldi qatumda durasun
Baña yüz dönderüben bakmayasun

Bī-günāh atam beni yirmek n’ olur
[.....]¹⁸

95 Baqa baqa dövüp cānı qaldı ‘āciz¹⁹
Dervīşe qakımağa başladı kız

Eydür atam uyduñ yalancıya
Yohsa ben lāyık mıdım dilenciye

Dervīş eşitmez anı kılar namāz
Yüzini yire sürer eyler niyāz

¹⁷ Kelime eksik yazılmış olmalıdır.

¹⁸ Eksik.

¹⁹ Vezin bozuk.

- 8-b Eydür ey gönüllerün sırrın bilen
Ey kamu hâcetleri kabûl kılan
- Ey kamuya dileğin viren Çalab
İrgürürsün kim ne dilerse taleb
- 100 Kul ne kim senden diler bulur imiş²⁰
Ben şınadum bellü uş olur imiş
- Çok münâcât eyledi Allâh'ına
'Aşk-ı şıdk-ı derd-i sūzı âh ile
- Döndi kıza eydür ey sultân kıızı
Âhir sen dilenci şanmağıl bizi
- Bilesin kim İbrâhîm Edhem benem
Tâc u taht illi şâh-i 'âlem benem
- Var idi çok baylarum yoğsullarum
Şehrüm ilüm hem qaravaş kullarum
- 9-a 105 Çok hazîneler tolu altunlarum
Anca dahı var idi hatunlarum
- Bu sözüme sen inan dime yalan
Anlaruñ hüsni katında ey fülân
- Degmez idün sen bir elma şoymağa
Ya dahı ellerine şu koymağa
- Kız 'acebe kaldı bakdı ol işe
Elin öpdü yalvarup ol dervîşe

²⁰ Aslı "neyi kim" şeklindedir.

- Dir fedā olsun saña benüm cānum
Karavaşuñam senüñ ey sultānum
- 110 Gizlemeyedyüñ n'olaydı rāzuñ
Bileydüm eyledügüñ nāzuñ
- 9-b Derviş eydür nāz degül bu rāz durur
Zār açaydum senüñ işüñ az durur
- Çekmedüñ sen bir gice cevrümizi
Üç yıl oldu biz taşırız deñizi
- Böyle deyince çıkardı atlası
Geydi derviş yine eski palası
- Ol sâ'atda oldu İbrāhīm revān
Kaldı sultān kıızı gerdekde hemān
- 115İRte oldu gördiler kıız yalñuz
Sordılar kim nite oldu hālñüz
- Çün ki kıız hālını taqrİR eyledi
Eşidenler vardı şāha söyledi
- Şāh getürdi kııza eydür ey kızum
Nice oldu hālñüz iki gözüm
- 10-aEydür ey baba 'aceb kişiyimiş
Uykusuzluk hem anuñ işiyimiş
- Yatmadı uyumadı oturmadı
Hiç namāzdan başını getürmedi

120 Bunca ni‘met kim vardı şunmadı
Yüzünü benden yaña döndermedi

Çün ki dervîş hālini dedi kıızı
Yaş ile taldı anuñ iki gözi

Taşra çıkdı şāh gözi yaşı akar
Şöyle āh eyler ki tütünü çıkar

Soñra uyanmağ ne aşsı idiser
Çünkü yağmur geçdi nemed n’ediser

Ey niceler elde varın bilmedi
Çünkü ‘ömri geçdi anı bulmadı

125 Yalvarursañ kimse ödünç virmeye
Bu ‘azîz ‘ömrün bugün qadrin bilmeye²¹

Olusersin²² bārī bir dirlik kılduk
Aç gözün qalmaz bākī bunda eyilik

Kuşlar uyanur seherde zıkr okır
Saña yaraşmaz uyumağ ey fakīr

Nice uyursun ey gönül bir uyan
Menzile kaçan irer çok uyuyan

Dünyā köprüsindesin ey yol eri
Key açığ gerek yol eriniñ gözleri

²¹ Bu mısram vezni bozuk.

²² Cümle kurgusunda hata var.

- 130 Yolda oturmuş ecel saña güyer
Gözleriñ gâflet uykusından uyar
- 10-b Yüz çanak bir pula çün düğün geçe
Vay aña kim gözlerini geç aç
- Göz açasın çün ki kuş uçmuş ola
Sen gelince kârübân göçmüş ola
- Getdi dervîş kendiniñ aḥvāline
Gel bakadur şāh-ī ‘asker ḥāline
- Her birisi atı boynuna düşüp
Dervîşi isterdiler oda düşüp
- 135 İster iken irişürler ol pîre
Şāh-ı ‘asker cümle yüz urur yire
- Gördiler kim anı bir vîrānede
Eşid imdi kim anuñ fikri nede
- Bir beş on taşu yapar yıkar güler
Döner ağlar gözleri yaşın siler
- Eydür ey dünyā budur ḥālūñ senūñ
Uşlu kişi dutmaya elūñ senūñ
- Pādişāh eydür dön eve varalum
Tacı taḥtı hep saña bildirelüm
- 140 Dervîş eydür tāc u taḥt terk itmişiz
‘Aşk ile bu yola andan gitmişiz

Biz bırağduğ elden ağu atlası
İhtiyār itdüğ bu eski palası

Bildi řāh kim İbrāhīm Edhem budur
İkiledin yine yüz yire urur

Derviş eydür bizi terk it ey ‘aziz
Bize ne tāc gerek ne taht ne kıđ

11-a

Ol deñizi kıđuñ için dartmaduđ
Bu beñzi yođ yire hiđ řarartmaduđ

145 Olmağıl āgāh sen bu işe ikrāh ile
Sırrımız vardur bizüm Allāh ile

Sen işin gör ben bilürem işümi
Saña ma‘lüm itmezem teřvişümi

Derviş işine bağup kalma taña
Getme irak sen saña gel sen saña

Añla ol derviş [senin] hālün durur²³
Dervişe řalma bu söz senün durur

Gece gündüz cidd ile istedüğün
[.....]²⁴

150 Ol deñiz hod ma‘rifetdür belli bil
Gör ki saña ne direm sen anı kığ

²³ Bu mısradaki eksiklik vardır.

²⁴ Eksik.

Pādişāh Hak o yüzük imān durur
Çün anı iletdüñ ne dilersen virür

Maqşūda irdüñ çün imān biledür
Derd n'idiser çünki dermān biledür

Tāc u taht Uçmağ Hūrī Rızvān²⁵
Cümle vildān hep Burāğ Ğilmān

Şāh kıızı dünyā durur seni şınar
Terk idicek qaravaş olur döner

[Bitti]

²⁵ Bu mısradā "Hūrī" kelimesinin üzerinde "sütün" kelimesi yazılıdır.